

Ullukinnerup ullup affaa sulinnigfiusalernissaa siunertaralugu Naalakkersuisut qulaajaanissaannik peqquneqarnissaannik Inatsisartut aaliangiiffigisassaattut siunnersuut. Qulaajaaneq periarfissanik assigiinngitsunik qanoq iliornikkut ullukinnerup ullup affaanik sulinnigfiulersinneqarsinnaaneraniq qanorlu aningaasatigut kinguneqarsinnaaneraniq imaqaassaaq. Qulaajaaneq UPA 2025-mi saqqummiunneqassaaq.
(Inatsisartunut ilaasorta q Peter Olsen, Inuit Ataqaatigiit)

Akissuteqaat

(Aningasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerinnineq

Aallaqqaasiullugu Aningasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisup Naalakkersuisut akissuteqaataannik saqqummiussinera, pingaarnertut siunnersuutip isumaqatigiissutinut tunngasunik siunnerfeqarneraniq taamaallaat tunngaveqarnera patsiseqarmat oqaatigineqassaaq. Siunnersuutip kulturimut tunngasortai pissutsillu allat ullukinnermut tunngasut kiisalu kalaallit nalliuttui, Meeqqanut, Inuusuttunut, Ilinniartitaanermit, Kulturimut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisup akisussaaffianiipput.

Ullukinnermi ukiup nikinnera pingaarutilik qaammariartulerfia nalliussisarparput, ullorlu nalliuttorsiorfik taanna nammineq ileqqutsinnit aallaaveqarpoq. Aammaarluni ullukinnermik nalliussisarnerup nukittorsarnissaanik kissaateqarneq Naalakkersuisut paasilluarpaat, nalliussisarnerullu annertusiarortup nangittumik pinissaa neriuutigalugu. Taamaalillutik minnerunngitsumik nunatta avannaani kommunit ullukinnerup nalliuttorsiornermik malunnartitsineranni innuttaasut peqataasarnerat Naalakkersuisut nuannaarutigaa.

Siunnersuuteqartup oqaaseqarneratut ullukinnerup nalliuttunngortinneqarnissaa Inatsisartut siunnersukkut akueraat¹. Ulloq nalliuttorsiorneq ima nassuiarneqarpoq:

”Ullorsiorneq ulluvoq, pisimasoq aalajangersimasoq nalliuttorsioriarlugu imaluunniit sammisaq aalajangersimasoq malunnartinniarlugu nalliussineqartartut. Ullorsiorfiit pilerfimmikkut siunertamikkullu siammarsimasorujussuupput – inuttut ullorsiorfiit politikikkut, aningaasaqarnikkut imaluunniit upperisarsiornikkut ullorsiorortoqartarluni.”²

Ulloq nalliuttorsiorfik ullorlu sulinnigfik taamaalillutik oqaasiupput assigiinngilluinnartut. Naalakkersuisut § 37 naapertorlugu apeqqutini arlalinni ullukinnerup atuutilersinneqarnissaa pillugu isummersorfigaat³. Suliniutip qanoq akeqarumaarnera ataasiuvoq, siunnersuutillu inuiaqatigiinnut qanoq sunniuteqarsinnaanera allalluinnaavoq.

¹ UKA2018/166

² UKA2018/166-mut isumaliutissiissut Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermit, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Ataatsimiititaliamit ulloq 23.11.2024 saqqummiunneqartoq, qupperneq 2.

³ § 37 naapertorlugu akissutit 2021-7, 2021-182 aamma 2020-202 kiisalu UPA2022/143 akissuteqaat takukkit.

Kalaallit Nunatsinni ullunik sulingiffeqartarnernik atuutilersitsisarnermik periuseqanngilagut. Suliffeqartut qaqugukkut sulingiffeqartarnerannik inatsisiliortannginnerput tamatuma kinguneraa. Taarsiullugu sulisartoqarnermi illuatungeriit qaqugukkut sulingiffeqartoqartarneranik, taamaalillunilu amerlaneritigut qaqugukkut aningaasarsianik matussusiivigineqarnissamut immikkut pisinnaatitaaffeqartoqartarneranik, nammineerlutik maleruagassiortarnerannik siviisuumik nukittuumillu ileqqoqarpugut. Tamanna isumaqatiginninniartarnermik aqqissuussatsinni tungaviummik ileqquuvoq. Taamaalilluni innuttaasut ilagiit nalliuttuini, taakku isumaqatigiissutini maleruagassiorneqarsimanerat pissutigalugu sulingiffeqartarput.

Pisortani kommunit Namminersorlutillu Oqartussat sinnerlugit isumaqatigiissutit Aningaasaqarnermut Sulisoqarnermullu Aqutsisoqarfimmit isumaqatiginninniutigineqartarput. Aqutsisoqarfiup nunatsinni sulisartut kattuffii anginerit tallimat naatsumik attaveqarfigai, ullukinnerullu inatsit aqutigalugu ullup affaani sulingiffinngortinneqarnissaa pillugu sulisartut kattuffiisa isumaat paasiniarlugu. Mianersortumik isummertoqarpoq, ataaserlu toqqaannartumik akerliunerminik oqaatiginnippoq. Sulisartut kattuffiisa ilaasortamik ullup affaani sulingiffeqalersinnaanerannik tapersersuinnginnerat immaqa eqqumiigineqarsinnaavoq. Tassani ullut sulingiffiit pillugit Inatsisartut inatsisiliussagaluarpata, Inatsisartut taamaaliormikkut sulisartut kattuffiisa isumaqatiginninniarsinnaanerisa ilaannik arsaarinninnissaat tamatumunnga akissutissaavoq, taamaattummi ullumikkut isumaqatiginninniarnerni aalajangersorneqartarput. Qitiusumit ullormik sulingiffimmik politikikkut atuutilersitsineq taamaalilluni isumaqatiginninniartarnermi illuatungeriit piffissamik aningaasarsianillu namminneerlutik pingaarnersiuisinnaanerannik pisinnaatitaaffimmik arsaassavai.

Sulisartoqarnermi illuatungeriit isumaqatiginninniarsinnaatitaanerisa killilersornissaa Naalakkersuisut kissaatiginnilaat. Peqatigisaanik isumaqatiginninniarsinnaatitaanerup ilaannik killiliineq, pingaarnertut isumaqatigiissutigisanut tungatillugu suliassanngortitsinermik malitseqassanngitsoq Naalakkersuisut oqaatigisinnaanngilaat.

Tamatuma saniatigut Naalakkersuisut erseqqissaatigissavaat, ullukinneq isumaqatigiissutitut ilanngunneqarpat pisortani kisimi sunniuteqassanngitsoq, aammali namminersortuni sunniuteqassalluni. Taamaammattamatatumunnga atatillugu namminersortut ilanngunneqarnissaat pingaaruteqarpoq, taakkulu Sulisitsut (GE) ataanni amerlanerit ataqatigiissaarneqarput.

Tamanna tunuliaqutaralugu siunnersuut **allannguutissat siunnersuutinnngortinneqarpoq:**

Ullukinnerup sulingiffik allap ullumi affaa nuunneratigut affarmik sulingiffiunissaanut oqallinnissaq siunertaralugu pisortani namminersortunilu isumaqatiginninniarsinnaatitaasut attaviginissaannut Naalakkersuisut peqqusinissaannut Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.